

lidské věci nejsou veskrze pevné – pošlete sem ke mně a k mým přátelům list žalující na křivdu; myslím totiž, že by domluva od nás, odsud příslá silou spravedlnosti a úcty, opět zcelila onu trhlinu – kdyby ovšem nebyla příliš veliká – spíše než jakékoli zařikání, a svázala k bývalému přátelství a spo- lečenství. Jestliže přitom budeme všichni, my i vy, oddáni filosofii, pokud budeme schopni a pokud každému bude mož- no, vyplní se věštba nyní pronesená. Co se stane, jestliže to nebudeme dělat, to neřeknu; neboť pronáším předpověď, kte- rá by byla dobrým znamením, a proto pravím, že všechno toto uděláme dobře, bude-li chtít bůh.

Tento list musíte číst všichni tři, nejraději všichni pohro- madě, pakli ne, dva a dva společně, podle možnosti jak lze nejčastěji; a řiďte se jím jako smlouvou a platným zákonem, což jest spravedlivé, přisahajíce s vážností ne nevkusnou a se sestrou vážnosti, hrou, i při bohu, vládci všeho přítomného i budoucího, i při otci a pánu toho vládce a příčiny,⁶² kterého, budeme-li skutečně oddáni filosofii, poznáme všichni jasně, pokud je možno lidem blaženým.

List sedmý⁶³

Platón vzkazuje Diónovým příbuzným a přátelům přání dobra.

Psalí jste mi, abych měl za to, že vaše smýšlení je totéž, jaké měl i Dión, a také jste mě vybízeli, abych se, pokud mohu, skutkem i slovem účastnil vašeho díla. Máte-li stejné mínění a stejnou snahu, jako měl on, slibuji vám svou účast; pakli ne, vězte, že si to dobře rozmyslím. A které bylo jeho smýšlení a jeho snaha, mohu povědět snad nikoli z dohadu, nýbrž že to dobře vím. Neboť když jsem já poprvé přišel do Syrakús – bylo mi tehdy asi čtyřicet let – byl Dión v tom věku, jako je nyní Hipparinos,⁶⁴ a to mínění, kterého tehdy nabyl, podržel až do konce svého života, že totiž Syrakúsané mají být svo- bodní a spravovati se nejlepšími zákony. A tak by nebylo divu, kdyby některý bůh přivedl i tohoto k téměř souhlas- nému mínění o ústavě, jako měl onen. A jakým způsobem to mínění vzniklo, o tom poslechnouti bude dobré mladému i starému; proto se pokusím vám o něm od začátku vyložití, neboť nyní je k tomu nejlepší příležitost.

Když jsem byl mlád, bylo se mnou zrovna tak jako s mnoha jinými; myslím, že jsem se, jakmile se stanu svéprá- vním, hned se oddám politické činnosti. A tu jsem zažil tak- véto zvláštní události politického života. Protože bylo teh- dejší ústavě od mnohých mnoho vytýkáno, nastal převrat a v čelo nového zřízení se postavila vláda jedenapadesáti mu- žů,⁶⁵ jedenáct v městě, deset v Peiraieu – obojí jednak pro správu tržisté, jednak aby zařizovali, čeho bylo třeba v měs- tě – a třicet se ujalo neomezené vrchní moci. Tu byli někteří z těchto moji příbuzní a známí⁶⁶ a ti mě hned vybízeli k veřej-

né činnosti jako k něčemu, co je pro mne. A není divné, co jsem zažil při svém mládí; myslel jsem totiž, že budou spravovat obec tím způsobem, aby jí vedli od tak nespravedlivého života k spravedlivému jednání, a proto jsem je napjatě pozoroval, co budou dělat. A když jsem ovšem viděl, že zásluhou těch mužů se v krátkém čase zdála dřívější ústava zlatou proti nynější – mezi jiným také mého staršího přítele Sókrata, o němž bych snad bez ostychu mohl říci, že byl nejspravedlivější muž své doby, poslali spolu s jinými pro kteréhoši občana,⁶⁷ aby jej násilím přivedl na popravu, patrně za tím účelem, aby byl chtěj nechtěj zapleten do jejich počinání; ale on neposlechl a raději podstoupil nebezpečnoství nejhorsího stíhání, než aby se stal společníkem jejich neslechetných skutků – když jsem tedy viděl všechno to i jiné takové věci, nepatrně, pocítil jsem odpor a odvrátil jsem se od tehdejších špatností.

Ale za nedlouhý čas padla vláda třicítky a spolu celá tehdejší ústava; a tu opět – sice už méně prudce, ale přece – mě táhla touha po veřejné a politické činnosti. Dělo se arci i v oné době, tak bouřlivé, mnoho věcí, které by v leckom vzbudily odpor, a nebylo divu, že u některých občanů šla za onoho převratu msta nad některými nepřáteli trochu příliš daleko; přece však si počínali ti, kteří se tehdy vrátili do vlasti, s velikou mírností. Ale zvláštním dopuštěním osudu pohnali někteří mocní lidé zase toho našeho druhu Sókrata na soud, uvalivše naň nejnepspravedlivější žalobu, jaká byla právě pro Sókrata nejméně vhodná; jedni totiž jej pohnali, druhí odsoudili a usmrtili jako bezbožného, toho muže, který se tenkrát nechtěl účastnití nespravedlivého zatčení jednoho z přátel tehdejších vyhnanců, když oni sami trpěli ve vyhnanství. Jak jsem tak pozoroval ty věci a lidé činné v politickém životě i zákony a mravy, čím lépe jsem do toho viděl a věkem jsem byl pokročilejší, tím obtížnější se mi jevilo správně

říditi veřejné věci. Neboť ta činnost, jak jsem viděl, nebyla možná bez přátel a věrných druhů – jež nebylo snadno naléztí, i jestliže takoví byli, vždyť správa naší obce se už neřídila zásadami a obyčejí předků,⁶⁸ a jiné nové si jen tak snadno získati bylo nemožno – a psané zákony i mravy se kazily a dělaly neobyčejný pokrok,⁶⁹ takže já, který jsem byl ze začátku pln veliké horlivosti pro veřejnou činnost, když jsem se tak na to díval a viděl, jak se všechno všudy o překot řítí, nakonec jsem dostával závat; neustal jsem sice uvažovat, jakým asi způsobem by bylo lze napravití toto⁷⁰ i všechnen ústavní život, ale čekal jsem stále na příhodnou dobu k činnosti. Konečně jsem však usoudil o všech nynějších státech, že všechny jsou spravovány špatně – neboť stav jejich zákonů je téměř nezhojitelný bez nějakého neobyčejného opatření provázeného šřestím – a byl jsem přinucen říci k chvále pravé filosofie, že právě z jejího hlediska je možno spatřit, v čem záleží spravedlnost jak v obci, tak ve veškerém životě soukromém; že tedy lidské pokolení nevyjde z béd, dokud se buď třída správně a opravdově filosofujících mužů neujme politické vlády anebo dokud se třída držitelů vládní moci v obcích nějakým božským řízením neoddá skutečné filosofii.⁷¹

Toto přesvědčení jsem tedy měl, když jsem poprvé přišel do Itálie a na Sicílii.⁷² Když jsem tam přišel, tam zase se mi nijak nelíbil tamější prý šťastný život, plný „italských“ a „sy-rakutských“ hostin,⁷³ dvakrát za den si naplňovat žaludek a nikdy v noci nespát sám a všechny jiné zvyky, které náležejí k tomuto životu. Neboť z toho způsobu života by se žádný člověk na světě nikdy nemohl stát moudrým, který by tak od mládí žil – jeho přirozenost nebude složena tak podivuhodným způsobem – a státi se uměřeným, to by ani nechtěl; a právě tak by tomu bylo i s ostatní dobrotí. A stejně žádná obec ani se sebelepšími zákony by si nezajistila klidného trvání, kdyby se její mužové domnívali, že se má vést vý-